

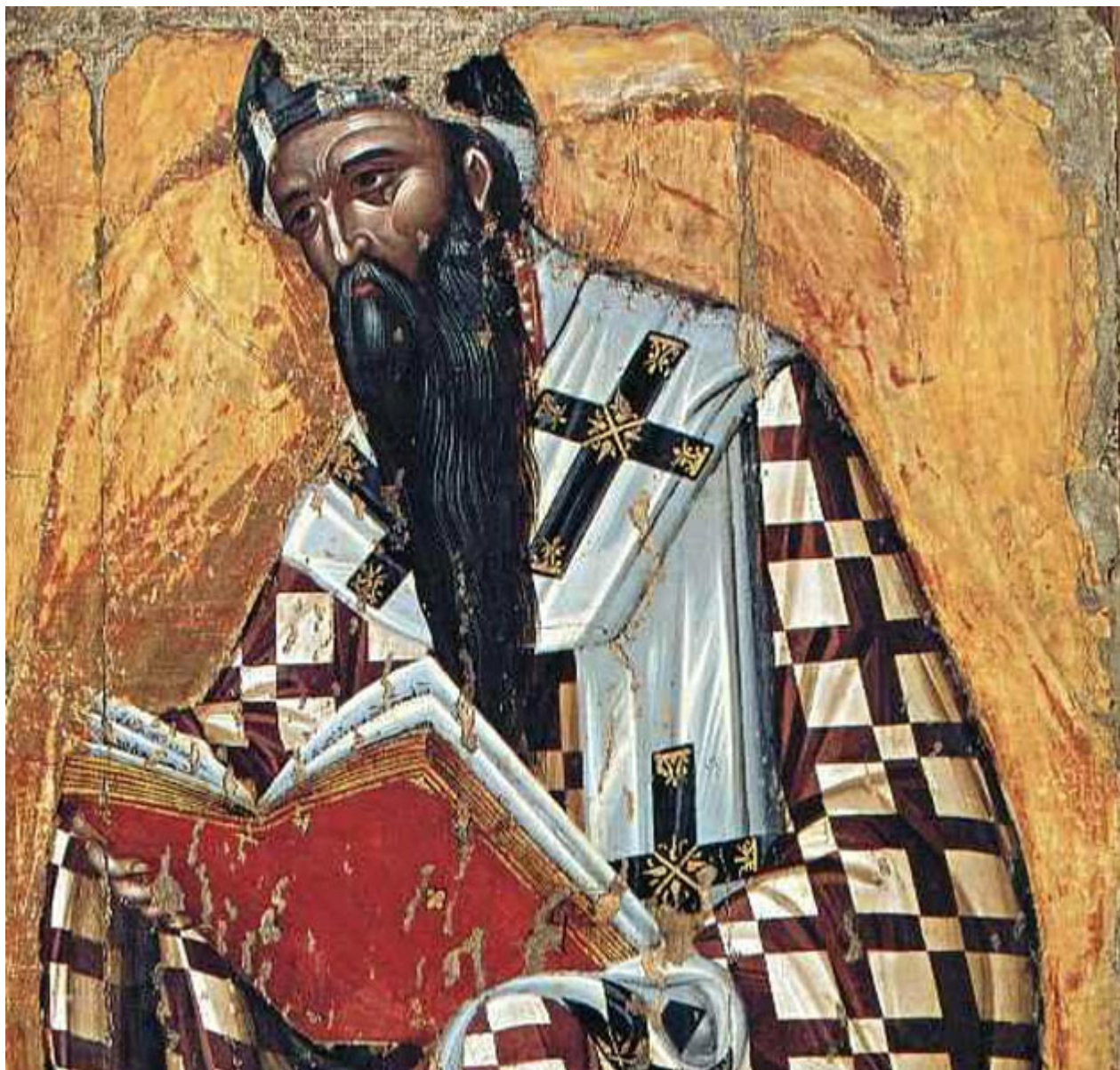
Η κλασική παιδεία το δώρο ενός Αγίου

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Ο Άγιος Βασίλειος ο Μέγας αυτός Ιεράρχης της Εκκλησίας γεννήθηκε στα Άνισα της Νεοκαισάρειας του Πόντου το 330^[1] και είχε καταγωγή από την Καππαδοκία. Μεγάλωσε σε μια χριστιανική και πολύτεκνη οικογένεια. Ο πατέρας του ονομάζονταν Βασίλειος και θεωρούνταν άριστος δάσκαλος της ρητορικής. Ο Άγιος Βασίλειος μαθήτευσε κοντά στον πατέρα του και ακολούθως συνέχισε τις σπουδές του στα μεγάλα κέντρα πνευματικής καλλιέργειας της εποχής όπως η Κωνσταντινούπολη και η Αθήνα. Δάσκαλοί του στη ρητορική και στη φιλοσοφία υπήρξαν ο Λιβάνιος, ο Προαιρέσιος και ο Ιμέριος. Ήταν γνώστης όλων των γνωστών επιστημών της εποχής. Συγκεκριμένα, γνώριζε τη νομική, τη φιλοσοφία, την αστρονομία, τη γεωμετρία και την ιατρική. Επιστρέφοντας στην Καππαδοκία χειροτονείται το 362 πρεσβύτερος και το 370 επίσκοπος Καισαρείας. Όντας ασθενικός κατά τη διάρκεια της ζωής του μετέβη στην άλλη ζωή την τελευταία ημέρα του 378.

Ο Άγιος Βασίλειος θεωρείται ο αγαπημένος άγιος των παιδιών, καθώς είναι εκείνος που εκπληρώνει τις επιθυμίες τους αναφορικά με τα διάφορα δώρα και παιχνίδια τις ημέρες των εορτών και ειδικότερα την πρωτοχρονιά για τον ελλαδικό χώρο και την ημέρα των Χριστουγέννων για τις χώρες της Δύσης. Αυτός είναι ένας πολύ ωραίος μύθος της Δύσης, ένα μυθικό πρόσωπο, ‘κατασκεύασμα’ που ξεκινά να πλάθεται τον 17^ο αιώνα. Στην αρχή το πρόσωπο αυτό το συναντάμε με διάφορα ονόματα: στη Βόρεια και Κεντρική Γερμανία ως Weihnachtsmann (άνθρωπος των Χριστουγέννων), στην Αγγλία ως Father Christmas (πατέρας των Χριστουγέννων) και στην Ολλανδία ως Sinterklaas όπου οι αγγλόφωνοι πληθυσμοί το υιοθέτησαν και σήμερα το ονομάζουμε Santa Claus[2].

Από τα παραπάνω προκύπτουν εύλογα το ερώτημα. Αν είναι ένα ανθρώπινο κατασκεύασμα ο Άγιος Βασίλης, δεν υπάρχει κάποιος που να μας δίνει δώρα; Θα μπορούσε ρωτήσει κανείς, πόσο μάλιστα ένα παιδί. Οφείλουμε να δούμε το λόγο

ταύτισης του Αγίου Βασιλείου, του ορθοδόξου πατρός, του ψιλόλιγνου και ασκητού με τον ασπρομάλλη και ευτραφή Santa Claus. Εξαιτίας του έντονου θαυμασμού του Santa Claus δεν μπορούμε να αντιληφθούμε τα σπουδαία δώρα του ορθοδόξου πατρός τόσο στα παιδιά, όσο και σε ολόκληρο το χριστιανισμό.

Ο μορφωμένος Πατέρας, σε μια περίοδο κρίσης και πολλών μεταβολών σε γεωγραφικό, στρατηγικό, γλωσσικό, και θρησκευτικό πλαίσιο, στη γέννηση του Βυζαντινού Κράτους, κατάφερε να ενώσει δύο διαφορετικούς κόσμους, τον Ελληνισμό με τον Χριστιανισμό, με αποτέλεσμα να οικοδομηθεί ένα αξιόλογο σύστημα παιδείας. Αυτό επετεύχθη με το θερμό του ζήλο για τη σωστή μόρφωση των νέων. Τα παιδιά οφείλουν να είναι μορφωμένα με γνώσεις, αλλά κυρίως να μπορούν να είναι άξιοι πολίτες, να έχουν σωστή αγωγή.

Το χαρακτηριστικό της άριστης παιδείας, για τον Βασίλειο, είναι να μπορεί να ολοκληρώσει την προσωπικότητα του νέου, δηλαδή να γίνει ενάρετος. Δικαίως έχει λάβει τον χαρακτηρισμό «παιδαγωγός τῆς νεότητος»[\[3\]](#). Κατα αυτόν η σωστή αγωγή δίνεται στο νέο με τη μελέτη της θύραθεν (δηλαδή της εκτός σπιτιού) παιδείας. Για τους τότε Χριστιανούς το Ευαγγέλιο ήταν εκείνο που έδιδε το πώς πρέπει να διαπαιδαγωγείται ο νέος χριστιανός. Η αρχαία γραμματεία είναι κάτι διαφορετικό από τα Ιερά Γράμματα και συνεπώς πρέπει παντί τρόπω να βρίσκεται έξω από το σπίτι, έξωθεν παιδεία. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι φέρνει την επανάσταση λέγοντας «οὐκ ἄχρηστον ψυχαῖς μαθήματα τά ἔξωθεν»[\[4\]](#). Τα παιδιά πρέπει να είναι ικανά να διακρίνουν στην αρχαία γραμματεία αυτά τα οποία θα τους ωφελήσουν ψυχικά και θα λάβουν την αρετή. Δε θα επιλέξουν αυτά που θα τους μολύνουν, δηλαδή αυτά που σκοπό έχουν εικονικά και παραπλανητικά την τέρψη της ψυχής. Μάλιστα κάνει χρήση μιας εικόνας, λέγει: πως χρέος των νέων είναι να λειτουργούν ως οι μέλισσες, που δεν πηγαίνουν σε όλα τα λουλούδια, αλλά διαλέγουν εκείνα που είναι ικανά να βγάλουν ωραίο μέλι[\[5\]](#).

Επομένως, παρατηρούμε ότι ο Βασίλειος έδειξε σε όλα τα παιδιά, των Χριστιανών και των Εθνικών, το σωστό δρόμο για τη καλύτερη γνώση και ταυτοχρόνως να μπορούν μόνα τους να αντιληφθούν τις αξίες για να έχουν ιδανικά και οράματα, κυρίως όμως να σεβαστούν το θησαυρό, την πολιτιστική κληρονομιά των προγόνων τους, όπως αναφέρει κι ο υμνωδός «ταῖς ψυχαῖς τῶν πιστῶν, εὐσεβείας τόν γλυκασμόν ἐθησαύρισας».

Ο Βασίλειος κατάφερε να διαδώσει και να διασώσει την κληρονομιά των αρχαίων Ελλήνων. Ο Όμηρος, ο Ησίοδος, οι τραγικοί ποιητές, οι μεγάλοι φιλόσοφοι Πλάτων και Αριστοτέλης διαβάζονται όλο και περισσότερο. Οι μοναχοί στα αντιγραφεία (scriptorium) καλούνται πέρα των λειτουργικών βιβλίων να αντιγράφουν κείμενα των αρχαίων συγγραφέων. Αυτό πολύ αργότερα οδήγησε στη διάδοση της αρχαίας

ελληνικής γραμματείας εκτός των ορίων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, σε Δύση και Ανατολή. Ο Gelzer αναφέρει ότι «χωρίς το Βυζάντιο οι Άραβες θα έμεναν σχεδόν βάρβαροι βρήκαν όμως στην Αντιόχεια, την Αλεξάνδρεια και την Έδεσσα τα ελληνικά βιβλία[6]».

[1] Σε ορισμένα συναξάρια συναντάμε ως έτος γέννησης το 329

[2] Στην αρχή το Santa Claus ταυτίστηκε με τον Άγιο Νικόλαο (Christkindlein, το παιδί του Χριστού), όμως αργότερα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα το αποδίδουμε ως Άγιο-Βασίλη.

[3] Γρηγορίου Θεολόγου, Επιτάφιος εις τον μέγα Βασίλειο

[4] Μεγάλου Βασιλείου, προς τους Νέους, κεφ.4

[5] Προς τους νέους κεφ. 4 «ταῖς μελίτταις δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχει, οὕτω δὴ κάνταῦθα τοῖς μὴ τὸ ἡδὺ καὶ ἐπίχαρι μόνον τῶν τοιούτων λόγων διώκουσιν ἔστι τινὰ καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι. Κατὰ πᾶσαν δὴ οὖν τῶν μελιττῶν τὴν εἰκόνα τῶν λόγων ἡμῖν μεθεκτέον. Ἐκεῖναί τε γὰρ οὔτε ἅπασι τοῖς ἄνθεσι παραπλησίως ἐπέρχονται, οὔτε μὴν οἷς ἂν ἐπιπτῶσιν ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀφῆκαν· ἡμεῖς τε, ἦν σωφρονῶμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν καὶ συγγενὲς τῇ ἀληθείᾳ παρ' αὐτῶν κομισάμενοι, ὑπερβησόμεθα τὸ λειπόμενον»

[6] Byz. Kulturgeschichte 17

(συνεχίζεται)